

Luther von Braunschweig

Komtur dzierzgoński, w historiografii polskiej nazywany Lutherem z Brunszwiku. Urodził się w 1275 r. Pochodził z rodziny książęcej osiadłej w Brunszwiku, wywodzącej się z rodu Welfów, należał on do potomków Henryka Lwa, a poprzez swoją ciotkę Helenę spokrewniony był z Konradem z Turyngii, poprzednim wielkim mistrzem zakonu krzyżackiego. Ojcem Luthera był Albrecht Wielki, książę Brunszwiku, a jego matką Adelajda, siostra margrabiego Bonifacego z Montferrat. Luther z Brunszwiku, mając dwadzieścia pięć lat, wstąpił do zakonu krzyżackiego. Początkowo był bratem-rycerzem na zamku w Dzierzgoniu. W 1308 r. wymieniano go jako komtura Golubia. W 1314 r. otrzymał nominację na wielkiego szatnego, a zarazem komtura Dzierzgonia. Pozostał na tym stanowisku do 1331 r. Poprzez nadanie poszerzonych przywilejów miejskich Dzierzgoniowi, Iławie i Ostródzie, doprowadził do rozwoju miast w swoim komturstwie. Wystawił dla Iławy dokument lokacyjny datowany na dzień 11 czerwca 1317 roku, w którym określa granice dóbr ziemskich należących do miasta. Założył też infirmerię (szpital) w Dąbrównie, wokół którego później powstało miasto. 17 lutego 1331 r., po śmierci Wenera von Orselna, został wybrany na wielkiego mistrza zakonu krzyżackiego. Jako wielki mistrz Luther z Brunszwiku wprowadził w życie tzw. „Statuty”, zalecające zwiększenie praktyk religijnych oraz lekturę pobożnych tekstów we wszystkich konwentach krzyżackich. Dotyczyło to zwłaszcza żywotów świętej Anny i świętej Barbary, której był zagorzałym czcicielem. Najprawdopodobniej jest on też autorem zaginionego niestety „poematu o św. Barbarze” oraz wierszowanego tłumaczenia „Ksiąg Machabeusz”. Luther z Brunszwiku zmarł 18 kwietnia 1335 r., w drodze do Królewca, gdzie podążył na uroczystości poświęcenia tamtejszej katedry. Został w niej pochowany.

P. Pizuński, *Poczet wielkich mistrzów krzyżackich*, Gdańsk 1997, s. 63-64.

Altpreussische Biographie, hrsg. v. Ch. Krollmann, Bd. 1, Marburg / Lahn 1974, s. 80-81.

Preussisches Urkundenbuch, Bd. 2, Lief. 1, Königsberg 1932, nr 183, s. 125-126.

Czerny M., *Dzieje Iławy, prokuraturii iławskiej i komornictwa iławskiego w latach 1305-1525*, Toruń 1999, praca magisterska m.s. Archiwum UMK, s. 13-14.

Czerny M., *Zagadnienia prawno-ustrojowe oraz administracyjne dotyczące Iławy w późnym średniowieczu*, [w:] *Iławianie o historii miasta i okolic*, praca zbiorowa pod red. A. Błędowskiej i M. Czernego, Iława 2005, przekład: aneks nr 1, s. 50-51.

Oprac. Marcin Czerny